

ningsanstalternas och lärarekrafternas antal år från år ökat, dessa dock äro otillräckliga för behovet. Till följd dels af de olika språken (svenska, lapska och finska), dels af de stora afstånden mellan byarna eller nybyggena och dels af den omständigheten, att en del af dessa trakters befolkning är nomadiserande, erfordras nämligen ett mycket större antal lärare i förhållande till folkmängden och barnantalet än i rikets öfriga delar.

Skolorna underhållas dels af staten, dels af församlingarna. I senare fallet erhålla församlingarna ofta extra statsbidrag.

De flesta skolorna äro flyttande mindre folkskolor. I vanliga fall flytta dessa skolor mellan 4 stationer årligen, någon gång ännu flera stationer. I regeln stannar skolan omkring 8 veckor på hvarje station och återkommer i allmänhet hvartannat år, ibland endast hvar tredje, någon gång hvarje år. Dessa skolors lokaler äro ofta mindre tjäniliga. Lärarne eller, som fallet oftast är, lärarinnorna få ej sällan utstå svåra strapasser vid flyttningar mellan stationerna. Väger i dessa ords vanliga mening saknas nämligen nästan helt och hållet.

I de större byarna finnas fasta folkskolor och på somliga ställen äfven småskolor. Fortsättningsskolor saknas alldeles.

För de nomadiserande lapparne finnas af staten underhållna s. k. kateketskolor, hvilka ambulera mellan lapparnes lägerplatser. Lärarne i dessa äro oexaminerade. Kåtorna få tjänstgöra som skollokaler. Dessutom underhåller staten en fast lappskola med examinerad ordinarie lärare i hvartdera af denna lappmarks båda pastorat.

För äldre okonfirmerade personer finnes i Gellivare en med statsanslag understödd s. k. hedningskola.

Undervisningen meddelas i kateketskolorna uteslutande på lapska språket. I de öfriga skolorna är undervisningsspråket dels svenska, dels lapska eller finska, i de fasta folkskolorna företrädesvis svenska. Kristenomsundervisningen meddelas dock alltid på det språk, som de flesta barnen bäst förstå.

Svenska språket vinner i dessa bygder alltmer terräng på de öfriga språkens bekostnad. På många orter talar visserligen befolkningen sinsemellan allmänast lapska eller finska, men vid samtal med svenskar, som ej förstå deras modersmål, talas nu mera, särskildt af bofasta lappar, en i skolorna inlärdd och genom läsning förkofrad ren och väljudande svenska.

Åskådningsmateriel för undervisningen i geometri

utgjorde öfverläggningsämnet vid ett talrikt besökt sammanträde inom Stockholms folkskollärareförening sistlidna lördag.

Inledningsanförandet hölls af hr *Hans Danielson*, som yttrade i hufvudsak följande:

Läraren gör ej sällan den ledsamma erfarenheten, att han ej lyckats göra sig förstådd af lärjungen. Oftast beror detta för-

hållande därpå, att den förre använder ett språk, som för den senare är nästan fullkomligt främmande. Läraren rör sig nämligen för mycket med abstraktioner och beaktar ej tillbörligt den omständigheten, att barnet förfogar öfver ett mycket begränsadt förråd af erfarenheter. Följden af detta förbiseende blir antingen den, att lärjungen visar ouppmärksamhet eller ock den, att han bildar sig falska begrepp, sedermera svåra att rätta.

Båda dessa faror kunna förebyggas genom att lärjungen beredes tillfälle att göra erfarenheter. Att gifva lärjungen en solid basis af sådana bör ock vara en af lärarens hufvuduppgifter.

Rörande uppmärksamheten yttrar en fransk författare (Compayré):

Det viktigaste vid undervisningen är att lära barnet vara uppmärksam, och härför fordras, att barnet försättes i villkoren för uppmärksamhet — att för barnet framföras sådana ting, som ligga inom dess fattningsförmåga och väcka dess intresse. Man kan icke förvänta något af dessa tröga eller till öfvermått rörliga själar, hvilka ej studera någonting med intresse, ej fördjupa sig i något. Däremot kan man hoppas allt af en uppmärksam intelligens, som fäster sig vid den sak, som den studerar. Uppfostraren kan hoppas på framgång, och den verkliga undervisningen börjar först då, när lärjungens uppmärksamhet fångslats under ett större eller mindre antal minuter.

Alltså: öfva uppmärksamheten på konkreta ting, innan den riktas på abstraktioner. Genom åskådning skall lärjungen förvärfva sig bestämda anknytningspunkter, skaffa sig ett underlag, på hvilket den följande undervisningen kan baseras. Framgången af den fortsatta undervisningen är beroende dels af det sätt, på hvilket dessa anknytningspunkter förvärfvats, dels af det sätt, hvarpå läraren vid dem fäster det nya, som skall inläras.

De föreställningar, hvilka genom åskådning bibringas lärjungen, måste vara lifliga, kraftiga och tydliga. Mellan de redan gifna föreställningarna och det nya, som till dem skall anknytas, måste en viss frändskap förefinnas. Härigenom uppstår eggelse till nya föreställningar, och undervisningen blir icke allenast tilldragande utan äfven fruktbringande.

Härefter öfvergick talaren till att praktiskt visa, huru de uppställda teorierna skulle kunna tillämpas särskildt vid den första geometriundervisningen, vid hvilken — enligt talarens erfarenhet — mycken begreppsförvirring brukade göra sig gällande hos lärjungarna.

Hr Danielson demonstrerade därvid en serie åskådningsmateriel för undervisningen i geometri, hvilken materiel af talaren själf konstruerats och till stor del äfven förfärdigats. Med hjälp af denna materiel visades, huru krafvet på åskådlighet kunde på möjligast bästa sätt blifva tillgodosedt vid undervisningen äfven i detta ämne, samt huru vissa svårigheter vid inlärandet af yt- och rymdberäkningar skulle kunna öfvervinnas.

Föredraget hälsades med starka bifallsyttringar.

I den härpå följande diskussionen del-

togo hrr *J. J. Dalström* och *O. Winslow* samt fröken *Hulda Lundin*, samtliga framhållande, att den förevisade materielen af allt att döma vore synnerligen ändamålsenlig samt att materielen i fråga, ifall den samma vore för skolorna tillgänglig, skulle kunna bli till stort gagn för geometriundervisningen.

Till sist beslöt föreningen uttala som sin mening, att, då den af hr Danielson förevisade åskådningsmaterielen för undervisningen i geometri syntes vara för sitt ändamål särdeles lämplig, det vore önskvärdt, att åtgärder vidtoges i syfte att göra nämnda materiel för skolor tillgänglig.

C. L—n.

Litteratur.

Bilder ur svenska folkundervisningens historia af dr *C. O. Arcadius*. Första häftet. Sthm, P. A. Norstedt & söner. Pris 1 krona.

Det gifves såsom bekant en metod för historieundervisningen, den s. k. biografiska, vid hvilken man grupperar de historiska händelserna kring vissa centrala personligheter, hvilkas lif och verksamhet skildras på ett så vidt möjligt utförligt och akådligt sätt. Man vill därigenom gifva denna undervisning ett mera levande personligt innehåll, hvarigenom den blir i stånd att verka mera väckande och uppfordrande.

En sådan metod har författaren uti ofvan nämnda arbete velat tillämpa på den svenska folkundervisningens historia. Säkerligen har hans erfarenhet såsom seminarielärare visat honom, huru litet intresseväckande undervisningen i detta ämne blir, då den meddelas i form af torra fakta, nakna omdömen och kortfattade öfversikter. Historiskt trogna och lifliga skildringar af sådana personer, som under olika tidsskeden varit bärare af folkupplysningstanken och gifvit riktning åt arbetet för dess förverkligande, måste tydligen utöfva en varaktigare och mera fruktbarande inverkan. Af brist på lämplig litteratur har det emellertid icke varit lätt att gifva ämnet en sådan mera tilltalande form. Ett godt bidrag till fyllande af denna brist utgöra de här föreliggande lefnadsteckningarna.

Med den omkastning i åskådning och uppfattning, som reformationen medförde, följde med nödvändighet krafvet på införande af allmän folkundervisning, i första hand gällande kristendomens sanningar. Det är därför ock naturligt, att man bland den nya lärans målsmän också skall finna folkupplysningens ifrigaste förkämpar. I de här omtalade skildringarna lära vi därför äfven först att känna trenne kyrkans män: *Laurentius Paulinus Gothus*, biskop i Strängnäs, sedermera ärkebiskop, *Johannes Rudbeckius*, biskop i Västerås, samt *Johannes Gezelius d. ä.*, biskop i Åbo.

Paulinus största betydelse låg uti hans arbete för den protestantiska bildningens utbredning inom de djupa leden genom kyrklig folkundervisning, hvilken han gjorde till